

Dr. Mehmet Bedii KAYA

İNTERNET HUKUKU

onikilevha
KURUMSAL YAYINLAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR	XXIII
§1. GİRİŞ VE KONUNUN TAKDİMİ	1

BİRİNCİ KISIM TEMEL KAVRAMLAR

§2. İNTERNET	7
I. İnternetin gelişim süreci.....	7
II. Çalışma prensipleri.....	12
III. Temel kavramlar.....	14
A. Ağ (Network)	14
B. IP adresi (Internet Protocol).....	16
C. DNS (Domain Name System)	19
D. URL (Uniform Resource Locator)	21
E. MAC adresi	22
F. Bulut bilişim (Cloud Computing)	23
G. Web 2.0	25
H. İçerik dağıtım ağı (CDN - Content Delivery Network).....	26
I. Ağ tarafsızlığı (Network Neutrality)	26

IV. İnternetin kullanım alanları	32
--	----

İKİNCİ KISIM İNTERNETİN ULUSLARARASI YÖNETİŞİMİ

§3. İNTERNETİN ULUSLARARASI YÖNETİŞİMİ	37
I. Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)	37
II. Internet Assigned Numbers Authority (IANA)	40
III. Internet Engineering Task Force (IETF)	41
IV. Internet Research Task Force (IRTF)	43
V. Internet Architecture Board (IAB)	44
VI. Internet Governance Forum (IGF)	45
VII. International Organization for Standardization (ISO)	49
VIII. Internet Society (ISOC)	49
IX. World Wide Web Consortium (W3C)	50
X. Internet Network Operators' Groups	51
XI. İnternet yönetişiminin geleceği	51
XII. İnternette yerleşme mi, fragmantasyon mu?	57

ÜÇÜNCÜ KISIM ERİŞİMİ ENGELLEME VE FİLTRELEME

§4. İNTERNETE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ VE İNTERNETİN FİLTRELENMESİ	63
I. Engellemenin coğrafi kapsamına göre	65
A. Ülkesel engelleme	65
B. Bölgesel engelleme	66
II. Engellemenin ağ kapsamına göre	66
A. İnternet omurgası temelli engelleme	66
B. İSS temelli engelleme	67

C. Kurumsal engelleme	68
D. Platform temelli engelleme	69
E. Bireysel engelleme	71
F. Cihaz temelli engelleme.....	72
III. Engelleme sürecine göre	72
A. Doğrudan engelleme	72
B. Uyar-kaldır yöntemiyle engelleme	73
IV. Engelleme süresine göre	74
A. Geçici engelleme.....	74
B. Kalıcı engelleme	75
V. Engelleme sistemine göre	76
A. Otomatik engelleme	76
B. Bireysel engelleme	77
VI. Engellemenin kaynağına göre	78
A. Kullanıcı nezdinde engelleme	78
B. Hizmet sağlayıcı nezdinde engelleme.....	78
VII. Engellemenin hedef içeriğinin türüne göre	78
A. Statik engelleme	78
B. Dinamik engelleme	78
VIII. Engelleme kararının alınış zamanına göre.....	79
A. İhlal sonrası engelleme.....	79
B. İhlal öncesi engelleme.....	79
IX. Engellemenin genel niteliğine göre.....	80
A. Kamusal engelleme	80
B. Özel engelleme	81
X. Kullanılan tekniğe göre	81
A. IP engellemesi.....	82
B. DNS engellemesi.....	83
C. URL engellemesi.....	85
D. Port engellemesi.....	86
E. Proxy engellemesi	87
F. İçerik engellemesi.....	87
G. Siber saldırı yöntemleri ile engelleme	89

H. Alan adına el koyma veya alan adını terkin yöntemi	91
I. Bulut bilişim engellemesi	92
J. Fiziksel sunucu müdahalesi	92
K. Ağ hataları	93
L. Bağlantı yavaşlatma	93
M. Sosyal teknikler	94
XI. Değerlendirme	96

§5. İÇERİK FİLTRELEME VE ENGELLEME YÖNTEMLERİNİ

AŞMA YOLLARI	97
I. Yöntem ve teknikler	97
A. IP değişikliği	97
B. DNS değişikliği	98
C. Alan adı değişikliği	100
D. URL değişikliği	100
E. VPN ve diğer trafik aktarma yöntemleri	101
F. Uzak masaüstü bağlantısı	101
G. Online çeviri sistemleri	102
H. Önbellek kullanımı	102
I. Kopya içerik kullanımı	103
J. İçerik aldatması	103
II. Değerlendirme	104

DÖRDÜNCÜ KISIM

AVRUPA KONSEYİ VE İNTERNET

§6. AVRUPA KONSEYİ	111
I. İnternette Özel Hayatın Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (1999) ..	111
II. Arşiv Erişimine Yönelik Bir Avrupa Politikası Hakkında Tavsiye Kararı (2000)	114
III. Siber İçeriğin Öz Düzenlemesine İlişkin Tavsiye Kararı (2001)	118
IV. İnternette İletişim Özgürlüğüne İlişkin Deklarasyon (2003)	122

V. Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Deklarasyonu (2005)	130
VI. Yeni Bilgi ve İletişim Ortamında Çocukların Güçlendirilmesi Tavsiye Kararı (2006)	134
VII. Yeni Bilgi ve İletişim Ortamında İfade ve Bilgi Özgürlüğünün Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (2007)	135
VIII. İnternetin Kamu Hizmeti Boyutunun Geliştirilmesine Yönelik Önlemlere İlişkin Tavsiye Kararı (2007)	136
IX. İnternet Filtreleri Bağlamında İfade ve Bilgi Özgürlüğüne Saygının Teşvik Edilmesine Yönelik Tedbirleri İçeren Tavsiye Kararı (2008)	136
X. İnternet Ortamında Çocukların İtibar, Güvenlik ve Mahremiyetlerinin Korunmasına İlişkin Deklarasyon (2008) ..	139
XI. Çocukları Zararlı İçeriğe ve Davranışlara Karşı Koruma ve Çocukların Yeni Bilgi ve İletişim Ortamına Aktif Katılmalarını Yayınlıştırmaya İlişkin Tavsiye Kararı (2009) ...	141
XII. Ağ Tarafsızlığı Deklarasyonu (2010)	144
XIII. İnternet Protokol Adres Kaynaklarının Kamu Yararına Uygun Yönetimine İlişkin Deklarasyon (2010)	146
XIV. Alan Adları ve İsim Dizeleri Bağlamında İfade ve Bilgi Özgürlüğü ile Toplantı ve Örgütlenme Özgürlüğünün Korunmasına İlişkin Deklarasyon (2011)	148
XV. İnternet Yönetişimi İlkeleri Deklarasyonu (2011)	149
XVI. Yeni Bir Medya Nosyonuna İlişkin Tavsiye Kararı (2011)	153
XVII. İnternetin Evrenselliğini, Bütünlüğünü ve Açıklığını Koruma ve Geliştirmeye İlişkin Tavsiye Kararı (2011)	154
XVIII. Özel Olarak İşletilen İnternet Platformları ve Online Hizmet Sağlayıcıları Bağlamında İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Örgütlenme Özgürlüğünün Korunması Deklarasyonu (2011) ...	158
XIX. Arama Motorları Bağlamında İnsan Haklarının Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (2012)	160
XX. Sosyal Ağ Hizmetleri Bağlamında İnsan Haklarının Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı (2012)	170
XXI. İnternet Kullanıcıları İçin İnsan Hakları Rehberi (2014)	172
XXII. Etkili çözüm yolları	180

XXIII. Bilginin İnternet Ortamında Sınır Ötesine Serbestçe Akışına İlişkin Tavsiye Kararı (2015).....	181
XXIV. Ağ Tarafsızlığı Bağlamında İfade Özgürlüğü Hakkı ile Özel Hayat Hakkının Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı (2016).....	185
XXV. İnternet Özgürlüğüne İlişkin Tavsiye Kararı (2016).....	189
XXVI. İnternet Aracı Platformlarının Roller ve Sorumluluklarına İlişkin Tavsiye Kararı (2018)	200

BEŞİNCİ KISIM AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ VE İNTERNET

§7. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN İNTERNET HUKUKUNA İLİŞKİN KARARLARI.....	209
§8. AHMET YILDIRIM V. TÜRKİYE.....	212
I. Davanın gelişimi.....	212
II. Hukuki arka plan.....	214
III. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	219
IV. Yargıç Paulo Pinto de Albuquerque'nin mutabık görüşü.....	222
V. Değerlendirme	224
§9. AKDENİZ V. TÜRKİYE.....	227
I. Kararın detaylı incelemesi.....	227
II. Değerlendirme.....	231
§10. CENGİZ VE DİĞERLERİ V. TÜRKİYE.....	233
I. Davanın gelişimi.....	233
II. Hukuki arka plan.....	235
III. Tarafların iddiaları	236
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	238
A. Kabul edilebilirliğe yönelik tespit ve değerlendirmeler	238
B. Müdahalenin haklılığına ilişkin tespit ve değerlendirmeler.....	241

V. Yargıç Paul Lemmens'in mutabık görüşü	242
VI. Değerlendirme	243
§11. DELFİ AS V. ESTONYA.....	246
I. Davanın gelişimi.....	247
A. Harju İlk Derece Mahkemesinde tazminat davasına ilişkin ilk inceleme.....	249
B. Harju İlk Derece Mahkemesinde tazminat davasına ilişkin ikinci inceleme.....	250
C. Tallinn İstinaf Mahkemesinin kararı.....	251
D. Estonya Yüksek Mahkemesinin kararı	251
E. Hükümün Delfi AS şirketi tarafından yerine getirilmesi ve şirketin iş modelindeki değişiklikler.....	253
II. Hukuki arka plan.....	254
III. AİHM Birinci Dairenin kararı	255
IV. Delfi AS şirketinin iddiaları.....	255
V. Estonya Hükûmetinin savunması.....	256
VI. Müdahil üçüncü tarafların görüşleri.....	256
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	258
A. Kanunilik.....	259
B. Meşru amaç	260
C. Demokratik bir toplumda gereklilik.....	260
VIII. Yargıçlar Raimondi, Karakaş, De Gaetano ve Kjølbrot'nun müşterek mutabık görüşü.....	265
IX. Yargıç Boštjan Zupančič'in mutabık görüşü.....	267
X. Yargıçlar Sajó ve Tsotsoria'nın müşterek muhalif görüşü	268
XI. Değerlendirme	273
§12. KALDA V. ESTONYA	277
I. Davanın gelişimi.....	277
II. Hukuki arka plan.....	279
III. Tarafların iddiaları	280
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	282
V. Yargıç Jon Fridrik Kjølbrot'nun muhalif görüşü	283

VI. Değerlendirme	286
§13. MTE VE INDEX.HU ZRT V. MACARİSTAN	288
I. Davanın gelişimi	288
II. Hukuki arka plan.....	292
III. Tarafların iddiaları	292
IV. Macaristan Hükûmetinin savunması.....	294
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	294
A. Kanunla öngörülme açısından inceleme	294
B. Demokratik toplum düzeninin gerekliliklerine uygunluk.....	296
C. Genel tespitler ve uygulanabilir kriter	296
1. İhtilafa konu yorumların içerik ve bağlamı.....	299
2. Yorumların asıl yazarlarının sorumluluğu.....	299
3. Başvurucular tarafından alınan tedbirler ve mağdur tarafın tutumu	300
4. Yorumların mağdur taraf üzerindeki sonuçları.....	301
5. Başvurucular üzerindeki neticeler	301
D. Sonuç	302
VI. Yargıç Egidişus Küris'in mutabık görüşü.....	303
VII. Değerlendirme	304
§14. JANKOVSKİS V. LİTVANYA.....	307
I. Davanın gelişimi	307
II. Hukuki arka plan.....	310
III. Tarafların iddiaları	310
IV. Litvanya Hükûmetinin savunması.....	311
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	312
A. Kanunla öngörülme açısından inceleme	313
B. Müdahalenin meşru amaç için gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği.....	313
C. Demokratik toplum düzeninin gerekliliklerine uygunluk	314
VI. Değerlendirme	315
§15. ROLF ANDERS DANİEL PİHL V. İSVEÇ	317

I. Davanın gelişimi.....	317
II. Hukuki arka plan.....	318
III. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	319
IV. Değerlendirme.....	322
§16. TAMİZ V. BİRLEŞİK KRALLIK.....	324
I. Davanın gelişimi.....	324
II. Yerel yargılama süreci.....	327
III. Hukuki arka plan.....	330
IV. Tarafların iddiaları.....	331
A. Birleşik Krallık Hükümetinin görüşleri	331
B. Başvurucunun iddiaları.....	332
C. Müdahil üçüncü tarafların görüşleri.....	333
1. Google Inc.....	333
2. Media Legal Defence Initiative (MLDI).....	334
3. Article 19.....	335
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	335
VI. Değerlendirme	338
§17. M.L. VE W.W. V. ALMANYA	340
I. Davanın gelişimi.....	340
A. Birinci talep ve yargılama	341
B. İkinci talep ve yargılama	346
C. Üçüncü talep ve yargılama.....	348
D. Diğer talepler	349
II. Hukuki arka plan.....	349
III. Tarafların iddiaları	349
IV. Alman Hükümetinin savunması	351
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	352
A. Genel olarak	352
B. Kriterlerin somut uyumsuzluğa uygulanması.....	355
C. Kamu yararını ilgilendiren bir tartışmaya katkı.....	355
D. İlgili kişinin bilinirliğinin derecesi ve raporun konusu.....	357

E. İlgili kişinin medyaya yönelik önceki davranışları.....	358
F. Yayının içeriği, şekli ve sonuçları	358
G. Fotoğrafların hangi koşullarda alındığı	359
H. Sonuç.....	359
VI. Değerlendirme	360
§18. MAGYARJETİ ZRT V. MACARİSTAN.....	364
I. Davanın gelişimi.....	364
II. Hukuki arka plan.....	368
III. Tarafların iddiaları	368
IV. Macar Hükûmetinin savunması	370
V. Müdahil tarafların görüşleri.....	372
VI. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri	375
A. Bir müdahale olup olmadığı.....	375
B. Kanunilik.....	375
C. Meşru amaç.....	376
D. Demokratik toplum düzeninin gerekliliği	377
E. Yargıç Paulo Pinto de Albuquerque'nin mutabık görüşü.....	383
VII. Değerlendirme	387
§19. HØİNESS V. NORVEÇ	389
I. Davanın gelişimi.....	389
II. Hukuki arka plan.....	394
III. Başvurucunun iddiaları.....	395
IV. Norveç Hükûmetinin savunması	396
V. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	396
VI. Değerlendirme	399
§20. KABLİS V. RUSYA	400
I. Davanın gelişimi.....	400
II. Hukuki arka plan.....	403
III. Tarafların iddiaları	405
IV. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	407
V. Değerlendirme	412

§21. BULGAKOV V. RUSYA	414
I. Davanın gelişimi.....	414
II. Hukuki arka plan.....	415
III. Tarafların iddiaları	417
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	417
V. Başvurucunun iddiaları	418
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	419
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	420
VIII. Yargıçlar Lemmens, Dedov ve Poláčková'nın mutabık görüşü	426
IX. Değerlendirme	427
§22. ENGELS V. RUSYA.....	430
I. Davanın gelişimi.....	430
II. Hukuki arka plan.....	431
III. Tarafların iddiaları	434
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	434
V. Başvurucunun iddiaları	435
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	436
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	437
VIII. Değerlendirme.....	444
§23. OOO FLAVUS VE DİĞERLERİ V. RUSYA.....	447
I. Davanın gelişimi.....	447
II. Hukuki arka plan.....	449
III. Tarafların iddiaları	452
IV. Rus Hükümetinin savunması.....	452
V. Başvurucuların iddiaları.....	453
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	454
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	455
VIII. Değerlendirme.....	464
§24. VLADİMİR KHARİTONOV V. RUSYA.....	465
I. Davanın gelişimi.....	465
II. Hukuki arka plan.....	467

III. Tarafların iddiaları	470
IV. Başvurucunun iddiaları	470
V. Rus Hükümetinin savunması.....	472
VI. Müdahil tarafların görüşleri.....	474
VII. AİHM'nin tespit ve değerlendirmeleri.....	476
VIII. Yargıçlar Lemmens, Dedov ve Poláčková'nın mutabık görüşü	484
IX. Değerlendirme	488

ALTINCI KISIM DEĞERLENDİRMELER

§25. AİHM KARARLARI IŞIĞINDA İNTERNET ORTAMININ DÜZENLENMESİ.....	492
I. Avrupa Konseyi ve internet.....	492
II. AİHM ve internet	501
III. İdeal bir internet yasası nasıl olmalıdır?	510
§26. SONUÇ	519
KAYNAKÇA.....	523